

Barbara van Nicomedië

Over Barbara's leven weten we nagenoeg niets zeker. We weten dat ze heeft bestaan, maar alle andere informatie berust op legenden, die een behoorlijk triest verhaal vertellen.¹ Barbara zou rond 306 geleefd hebben in Nicomedië, een stad die we nu kennen als İzmit in Turkije. Pas in de 7^e eeuw zette iemand Barbara's geschiedenis op papier. Wat in elk geval duidelijk is, is dat ze in de eeuwen na haar dood een belangrijke beschermheilige is geworden.

Opgesloten in een toren

Het verhaal gaat dat Barbara een zeer beschermende vader had genaamd Dioscorus. Hij wilde haar van verkeerde invloeden en mogelijke aanbidders weghouden. Om die reden liet hij een hoge toren bouwen en daarin sloot hij haar op. Ze was een vroege Rapunzel lijkt het. In tegenstelling tot Rapunzel, had Barbara besloten dat ze christen wilde worden. Om dat voor elkaar te krijgen, zou ze in het geheim een priester bij zich hebben laten komen die haar doopte. Hier was haar vader op zijn zachtst gezegd niet van gediend, zo zou later blijken.

De drie ramen

Tijdens de bouw van de toren moet er een onbewaakt moment geweest zijn waarin Barbara als uiting van haar nieuwe geloof stiekem een derde raam in de toren liet bouwen. Dit als symbool voor de christelijke heilige drie-eenheid: Vader, Zoon en Heilige Geest. Dit derde raam viel haar vader natuurlijk direct op en na doorvragen kwam hij achter de reden. Als overtuigd heiden was hij het er absoluut niet mee eens dat zijn dochter zich had bekeerd tot het christendom. Daarom leverde hij haar over aan iemand met de opdracht haar te folteren tot ze van haar geloof afstapte. Deze man geselde haar met ossenpezen, maar 's nachts verscheen Christus aan haar en Hij genas haar wonden: een wonder. Op haar vaders bevel werd ze vervolgens gefolterd met ijzeren haken en bandende fakkels, ook werden haar borsten verminkt en werd ze door de straten gesleept. De legende vertelt dat Barbara zeer standvastig was en zich niet over wilde geven. Dit frustreerde haar vader dermate dat hij haar in een vlaag van woede onthoofdde. Waarop hij vervolgens ter plekke door de bliksem

Barbara met boek, zwaard, palmtak, kanon en toren

¹ Er zijn meerdere versies van de legende van Barbara. De auteur van deze tekst heeft ervoor gekozen maar één versie te vertellen.

getroffen werd en dood neerviel. Barbara is die dag gestorven voor het geloof en dat maakte haar een martelaar. De ingeslagen bliksem werd gezien als een straf van God. Vanwege deze bijzondere gebeurtenissen werd Barbara later heilig verklaard.

Patronages

Vanwege het abrupte einde van Barbara's leven is ze een belangrijke beschermheilige tegen brandgevaar, blikseminslag, brandweerlieden en andere gevaarlijke beroepen die tot een plotselinge dood kunnen leiden. Teven is ze samen met Catharina van Alexandrië en Margaretha van Antiochië een van de Drie Heilige Maagden en ze is een internationale noodhelpster. Barbara zou voor haar dood tegen God hebben gezegd dat iedereen die haar martelaarschap zou gedenken, van zonden gezuiverd zou zijn en beschermd zou zijn tegen pest. Ze behoort dan ook tot de veertien noodhelpers en is een geneesheilige bij pest, koorts en voor een gelukkig stervensuur. 4 december is Barbara's feestdag, al staat ze sinds de hervormingen van 1969 niet meer in de heiligenkalender van de Rooms-Katholieke Kerk.

Afbeeldingen

Barbara is volgens de legenden al vroeg gestorven. Om die reden wordt ze meestal als jonge vrouw afgebeeld. Ze heeft net als veel andere vrouwelijke heiligen meestal een martelaarspalm in de hand. De palmtak is een teken van overwinning, martelaren werden namelijk gezien als overwinnaars. Ook wordt Barbara vaak met de toren met drie ramen afgebeeld. Verder zijn er soms een miskelk met hostie (verwijzend naar de laatste sacramenten bij een zalige dood) en een zwaard of boek te zien. Soms zijn er ook een toorts, mijnlamp, kanonsloop en/of -kogels, omdat ze de patrones van mijnwerkers en wapensmeden was. In de kerk van Wirdum zijn schilderijen te zien van een tronende Christus met naast hem (waarschijnlijk) Barbara (zie bijlage).

Bronnen

- Jo Claes, Alfons Claes, Kathy Vincke, *Beschermheiligen van de Lage Landen*, Leuven: Uitgeverij Davidsfonds, 2006.
- James Hall, *Hall's Iconografisch Handboek: Onderwerpen, Symbolen en Motieven in de Beeldende Kunst*, Leiden: Primavera Press, 2011.
- Stijn van der Linden, *De Heiligen*, Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, 2002.
- Otto Derk Jan Roemeling, *Heiligen en Heren: Studies over het Parochiewezen in het Noorden van Nederland vóór 1600*, Leeuwarden: O.D.J. Roemening en de Fryske Academy, 2013.
- Bronnen afbeeldingen: Wikimedia Commons, Beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Bouwhuis & Journee: Restauratoren muurschilderingen.

Bijlage: Foto's kerk Wirdum

Dagkant middelste koorvenster met vier vrouwelijke heiligen, linksboven mogelijk Barbara (1959)

Dagkant middelste koorvenster, huidige situatie, linksboven mogelijk Barbara

